

Grundtvigsk Forums årsmøde 2022

Formandens beretning fredag d. 28. oktober

Der er valgkamp i Danmark. Valgplakaterne hænger i lygtepælene under efterårets gyldne løv, og debatterne toner frem på skærme og ud gennem radioens lydkanaler. Endnu er der kun få dage tilbage. De af os, der ikke har brevstemt, skal til valgurnerne på tirsdag. Politikerne stiller op i paneler og debatterer og møder vælgerne. Planer for sundhed, ældrepleje, klima, inflation og energikrise bliver præsenteret i en lind strøm. Alt bliver endevendt af de politiske kommentatorer. Medierne spiller en stor rolle i at viderefremme, analysere og skabe rum for debatten, så den mest foregår foran os.

Stadig er der også valgmøder i forsamlingshusene og på uddannelsesinstitutionerne, men det er langt færre mennesker, der orienterer sig i det politiske ad den vej. Kun ganske få af os er medlem af et parti, og støtter og involverer os i det politiske på den måde. Derudover er der på de sociale medier et helt ekstra ustyrligt rum. Her findes det værste og det bedste – alle og enhver kan komme til orde. Den høviske tone findes online, men det gør tilsvining, bagtalelse og konspirationernes løgnespind også.

Vælgerhavet er bevægeligt. Tvivl over hvor krydset endelig skal sættes giver store bølgeskulp og forskyder hvem, der kommer til at repræsentere os, borgerne, efter valget. Meget står på spil. Den kritiske sikkerhedspolitiske situation, som krigen i Ukraine har blotlagt, klimakrisen, og senest rapporten om at alt for mange unges mistrivsel – sygehuse, sundhed og lønspørgsmål.

Jeg kan ikke lade være med at spørge: Hvor er grænserne for politik? Alt er politisk, men politik er ikke alt.

Folkelighed eller det, der i dag for det meste kaldes civilsamfundet, er kernen i demokratiet. Anne Knudsen, den tidligere chefredaktør for Weekend Avisen bemærkede i en udgivelse fra 2011: 'Fri. Friere, Grundtvig' at 'Demokratiets væsentligste nydannelse nemlig lige nøjagtig er skabelsen af privatlivet. Et socialt rum, der ligger uden for det politiske'. Der er med andre ord grænser for politik.

Demokratiet forudsætning er altså at der er sat grænser for, hvad der kan besluttes politisk. Der er et spillerum – ja mere end et spillerum – et liv, i frihed, på frihedens betingelser. Frihed til at forsamles, ytre sig osv.

Eller som de strategiske pejlemærkerne styrelse og sekretariat er blevet enige om, at individuel frihed og et bærende fællesskab er to afhængige størrelser, der i al sin spænding udgør et levende samfund. Det pejler efter, at vores aktiviteter forbinder den dominerende politiske fokusering på teknik, økonomi og sundhed med en forståelse af mennesket som et åndsvæsen, med fantasi og historie.

Forventningerne til folkestyret, udspringer nemlig ikke kun af dets dybe rødder og veletablerede institutioner, det, der skaber bevægelse og opbrud er også, at det liberale demokratis formelle normer om frihedsrettigheder, privatliv og retfærdighed, der skal virkeliggøres på ny under de omstændigheder, som forandringerne fra et højeffektivt og gennemdigitaliseret forbrugersamfund, der ikke er bæredygtigt, og et kulturelt set langt mere mangfoldigt samfund.

Det kan mærkes i Vartov. Der er bud efter Grundtvig. Der er mange, der gerne vil noget med Grundtvigsk Forum og der er forventninger til foreningen, sekretariat og til huset Vartov. Grundtvig fylder, som Ingrid Ank ynder at sige det. Grundtvig fylder – selv om det i år var 150 siden Grundtvig døde.

Billedet bag jer er fra kulturnatten d. 14. oktober i Vartov. På aftenen for kulturnatten kulminerede festivalen: Grundtvig lever, der løb over halvanden måned, fra 2. september med markeringen af 150 året for Grundtvigs død. I den periode var der 26 arrangementer på Vartov. Og i samme anledning var der en forelæsningsrække med titlen: 'Danmarks store mand' i samarbejde mellem Folkeuniversitetet, Grundtvig Centeret og Grundtvigs Forum.

Syv teaterforestillinger bliver spillet i syv forskellige kredse fra oktober til marts næste år. Der er udkommet et sæt nye samtalekort, og der er produceret to nye podcasts i serien. Grundtvigske stemmer'.

Muligheden for at få teaterforestillingerne ud i kredsene har sekretariatet annonceret i nyhedsbrevet. Og det er et godt eksempel på hvordan kredse og Vartov kan mere, når vi spiller sammen.

Festivalens program og det dobbelte fokus på Vartov og program i samarbejde rundt om i landet er et meget konkret resultat af den strategi med pejlemærker og udvalgte indsatser, som Lise Korsgaard fremlagde konturerne af på sidste årsmøde og som styrelse siden har vedtaget som et arbejdsblad.

Det har medvirket til at fokusere arbejdet i styrelse og sekretariat, så vi bliver bedre i stand til at indfri formålets dobbelte ambition om at øge viden og kendskab til Grundtvig og også bruge fantasi og indsigt på at forsamles og invitere til arrangementer om emner, der har betydning, og

som skal styrke vekselvirkningen mellem kirke og folk, fremme det folkelige fællesskab, som ramme for forskellighed og en fælles forpligtelse på folkestyret.

Senere i aften efter måltidet i Vartov er der i programmet tre forskellige workshops, der giver indblik i projekter og indsatser med langtidsvirkninger for foreningens arbejde.

For det første

I foråret etablerede vi en skoletjeneste i samarbejde med Grundtvig centeret. I har mulighed for at møde Rasmus Matthiesen, der står i spidsen for skoletjenesten. Rasmus er uddannet cand.mag. i historie fra Københavns Universitet med speciale i Grundtvigs frihedssyn – og jeg har glædet mig til, at I skal møde ham. Skoletjenesten kan udbyde undervisningsmaterialer og -forløb, som på inspirerende, tankevækkende og legende vis bringer Grundtvigs værk i spil. Det er desuden tanken, at skoletjenesten skal blive en Grundtvig-ressource, som skolelærere, lærerstuderende eller deres undervisere kan trække på.

For det andet

Grundtvig Akademiet med Ingrid Ank er under arbejdstitlen: 'global Grundtvig' i gang med et oversættelsesprojekt af en bog om Grundtvig, skrevet af Anders Holm til seks forskellige sprog. Det er et ambitiøst internationalt projekt, der sigter på at involvere folk i de respektive lande. Det er ikke nok at oversætte. I projektet er det tanken at udvide kontakt og skabe netværk med læserne og involvere i samtaler.

For det tredje

Desuden har et udvalg i styrelsen i samarbejde med Marie Støvring fra sekretariatet udformet en ny medlemsstrategi. Grundtvigs Forum skal være en forening for mennesker i alle aldre, og er derfor i vi i gang med en indsats for unge.

Desuden bliver der arbejdet på at båndene gennem samarbejde og kommunikation mellem kredse, medlemmer og sekretariat bliver styrket.

Det gælder for alle disse tre dele, som er under udvikling, at vi har brug for at årsmødet kender til det og at I kommer med ideer og input.

I begyndelsen af september fik Grundtvigsk forum en ny visuel identitet og en ny hjemmeside. Jeg håber at I har bemærket det karakteristiske G, der bliver tegn – logo for alle vores aktiviteter.

Formater til plakater og tryksager kan kredsene benytte lokalt. Det vil styrke os som en forening, at mennesker, der skal finde vej ind til at være med, kan genkende Grundtvigsk forum rundt i landet.

MÆRKESAGER

Styrelsen udpeger hvert år nogle mærkesager. Folkekirkens liturgi fyldte meget sidste år, og det følger vi naturligvis fortsat med i og op på.

1

Senest har styrelsen blandet sig i spørgsmålet om biskoppernes ønske om ophævelse af ligebehandlingsloven i Folkekirken. Vi har opfordret kirkeministeren til at arbejde for, at fjerne undtagelsen. For os er det afgørende, at menighedsrådene fortsat frit kan bestemme, hvilken forkyndelse og varetagelse af embedet, de ønsker i sognet. Og vi mener ikke at en fjernelse af undtagelsen fra ligebehandlingsloven vil ændre ved. Sognebåndsløsning, som giver yderligere frihed for folkekirkemedlemmer til at søge den præst, de ønsker. I Bekendtgørelsen om fravigelse af lov om ligebehandling, i realiteten ingen rolle spiller, og hvis den gør, er den skadelig for den gensidige respekt. For en ansættelse i folkekirken kræver samarbejde med præster kaldet af andre sogne. Det fåtal af præster i folkekirken, som ikke anerkender kvindelige præster, må som kaldet til ét sogn, respektere andre sognes kald og dermed respektere og give den fornødne plads til deres kvindelige kollegers udøvelse af deres opgave. Frisindet må gå begge veje. En fjernelse af undtagelsen af ligebehandlingsloven for folkekirken ses ikke som et angreb på religionsfriheden. Vi har understreget, at Grundtvigsk Forum fortsat ønsker, at bekendtgørelsen om fravigelsen kan gælde for andre trossamfund.

2

Noget helt andet på det kirkepolitiske område er landsforeningens ønske om at få forhandlingsretten for de kirkeligt ansatte i folkekirken. Det kan lyde som noget administrativt, men vi ønsker at undersøge, hvad det vil betyde for folkekirkens fremtidige organisering og balancer. Den 4. november afholder Grundtvigsk Forum derfor et seminar på Vartov for at blive klogere på sagen, så vi efter undersøgelser og drøftelser med tydelige og klare argumenter bedre kan indgå i at forme folkekirkens organisering.

3

Eksperimenter til at forny folkeoplysning er en også mærkesag og en indsats. Den 22. november afholder vi i Vartov et folkeoplysningsseminar under overskriften: Hvor er gnisten i folkeoplysningen?

4

På det skolepolitiske område har der været to indsatser. For det første den nye læreruddannelse, som forligskredsen i folkettinget vedtog i august. For det andet søger vi at fremme musik og sang i

skoler og på ungdomsuddannelserne. Læreruddannelsen har uddannet meget få musiklærere side 2007, og det kan nu for alvor mærkes i skolerne, hvilket har stor betydning for skolekulturen.

Der er ansatser til forbedring i den ny læreruddannelse, men der er plads til forbedring.

5

Og endelig, hver gang der forhandles ny læreruddannelse, er det såkaldte KLM-fag i spil. Dvs. spørgsmålet om en lærerstuderende og en lærer i skolen skal have viden om kristendom, andre religioner, medborgerskab, menneskerettigheder og etik. Grundtvigs Forum har været meget involveret i at styrke dette fag. I det oplæg som kom til politikerne at forhandle ud fra var et forslag om at nedlægge KLM og oprette to fag. Et om dannelse i skole og et om lærerens autoritet. Den politiske debat og politiske behandling i forligskredsen resulterede i at anbefalingen ikke blev fuldt, i stedet forhandlede politikerne fra rød til blå blok sig frem til en styrkelse af dette fag. Det er glædeligt. Faget har fået nyt navn og slipper i daglig tale af med de indforståede tre bogstaver KLM. I den nye lov hedder faget 'Livsoplysning: kristendomskundskab, Idehistorie, medborgerskab og autoritet. I daglig tale vil det på læreruddannelsen blive et faget Livsoplysning. Det kan vi som samfund være rigtig godt tilfreds med.

Livsoplysning – til forskel fra oplysning - kalder på at supplere oplysningens ide fra 1700-tallet om menneskets rationelle myndighed – ideen om autonomi med et udvidet begreb om menneskets sansning.

Denne interesse for at udvide sansningen finder vi ikke kun ved at se tilbage til Grundtvig. Hartmut Rosa dem tyske sociolog og filosof taler om, at menneske, samfund og natur har brug for resonans, dvs. at klinge med at være åben for klang eller være stemt i forhold til hinanden, i samfundet, til naturen og til det religiøse. Der er med andre mere erfaring i oplysningen, end det som udledes rent af menneskes selvbestemmelse selvvirksomhed.

Det fik mig til at tænke på sangen ' Er lyset for de lærde blot', som Grundtvig digter til skolen:

'Solen står med bonden op' – det betyder i sagens natur ikke bogstaveligt, at solen lurer bonden af og er afventende, så solen først kan begynde sin opstigen hen over himlen, når bonden svinger sine fødder ud over sengekanten. Det er et poetisk og sammensat udtryk for, at der oplysning i livet og i erfaringerne med at leve det, både ens egne og de ophobede erfaringer i kultur, historie og sprog.

Ved utallige lejligheder skrev og digtede, at sanserne ikke fungerer på egen hånd, og at de har med selve sandheden at gøre. Menneskets hovedsanser, som er syn, følelse og hørelse svarer for Grundtvig til de indre sanser.

Til synet svarer indbildningskraft og fantasi, til følelsen en indre bevægelse, der går lige i hjertet og til hørelsen forstanden, der danner begreber.

Den indre bevægelse, der går lige i hjertet digtede Grundtvig i et anatomisk fritænkeri ind til det helt absurde. Det gjorde han i salmen: Lyksaligt det folk som har øre for klang. For indbildningskraften tegner han her derved, at tungen, når vi bevæges af sang, fordi vi har øre for klang, at så vokser tungen ned gennem svælget og rod i hjertet.

De usynlige og fjerne ting i tid og rum kan få liv i forestillingen.

Ebbe Kløvedal karakteriserede Grundtvig som mystiker, fordi han ville erkende tilværelsens grundlæggende struktur og mening.

I det kommende livsoplysningsfag bliver der mulighed for de studerende at blande deres erfaringer i studierne af kristendom, idehistorie, politik, demokrati og etik. Det bliver godt.

Lad mig afslutningsvis sige noget om bygningen Vartov. I Vartov har Grundtvigs Forum en perle. Det er sted for sekretariat, Akademi, bibliotek og kollegium. Det er sted for mange andre foreninger og virksomheder og sted for konferencer. I de kommende år vil vi udvikle Vartov, så det i højere grad kan fungere som mødested for mange flere. Vartov er en meget sammensat virksomhed, det er det foreningen vi lever af. I disse år investerer vi i at udvikle. Sekretariat har gennemgået forretningsplanerne nøje. I styrelsens økonomiudvalg følger vi dette nøje. Vi skal ikke grave talenterne ned, men varetage de muligheder, der ligger i bygningen. Vi har gode råd fra investeringsrådgivere og advokater, og det har vi brug for.

Desuden har et arkitektfirma beskrevet hele bygningen og vi har planer om at udvikle bygningerne, så det bliver et mere åbent hus med flere muligheder for at forsamles, så Vartov og forening kan geares til at indfri vores ambitioner. Sekretariatet er i gang med at søge fonde. Det er en meget stor opgave.

Men med den organisering af sekretariatet, som Lise Korsgaard står i spidsen for, betjeningen af styrelsens arbejde, og de samarbejdspartnere som I inddrager igennem folkeoplysende aktiviteter og i Grundtvig Akademiet, kan jeg se, at vi har gang i noget rigtig godt og løfterigt, der når langt ud over Vartov.

Således min beretning.

81 Nu skal det åbenbares

53 Alle kilder skal være hos dig

85 Ingen har guldtårer fældet

108 Vi der valgte regnen

157 Vi henter tidevandet ind

187 de ord jeg synger

362 Det løvfald som kom os al for nær

596 De blå og grønne nætter

416 Er Vesterhavet vest nok

Sange skrevet til skoler:

84 Hvad solskin er for den sorte muld

211 Der findes en frihed

117 Mens jorden driver roligt rundt

212 Danskernes findes i mange modeller